

Zaaknummer 2024-000056

Mededelingenbrief 1 oktober 2024

Provincie Gelderland

Definitief

dinsdag 1 oktober 2024

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM

Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM

Telefoon: (026) 3599480

E-mail: post@gelderland.nl

Website: www.gelderland.nl

provincie

Gelderland

Inhoudsopgave

Mededelingen.....	1
Ambitie 2 Vitaal platteland.....	2
Ambitie 7 Milieu en energie.....	4
Algemene dekkingsmiddelen.....	7

Mededelingen

Ambitie 2 | Vitaal platteland

Thema Landbouw

Aankondiging accountmanagers landbouw

Boeren en tuinders in Gelderland hebben sinds de zomer een vast aanspreekpunt bij de provincie om het contact laagdrempelig en soepel laten verlopen. De accountmanager komt op verzoek thuis aan de keukentafel. Hij of zij heeft een groot netwerk binnen en buiten de provincie om vragen te helpen beantwoorden. Of die nu gaan over de ontwikkeling van het bedrijf (bijvoorbeeld emissiereductie of dierwelzijn), subsidiemogelijkheden, of andere hulp bij innovatie, omschakeling, verplaatsen of stoppen. Ook enkele andere provincies werken met dergelijke aanspreekpunten voor de landbouw.

Er zijn vier accountmanagers voor de regio's Achterhoek, Noord-Veluwe, Zuid-Veluwe en het Rivierengebied. De accountmanagers zijn te bereiken via: accountmanagerlandbouw@gelderland.nl.

Thema Biodiversiteit en natuur

Werkbezoek aan Finland - thema biodiversiteit en de wolf

Op uitnodiging van het Finse Ministerie van Landbouw en Bosbouw vond van 26 – 28 augustus 2024 een werkbezoek aan Finland plaats. De thema's die centraal stonden waren grote carnivoren, samenleven met grote carnivoren, en management en beheer strategieën. Naast het Ministerie waren er ook ontmoetingen met partners vanuit de regio's Turku, Kymenlaakso en Noord-Karelië, het onderzoeksinstituut LUKE van het Ministerie, het Wildlife Agency, en dierhouders. Met hen is gesproken over de context rondom grote carnivoren in onze regio's; de totstandkoming van managementstrategieën en samenwerking daaromtrent met de diverse partners in Finland; derogaties; incidenten tussen wolven en vee of wolven en mensen; monitoring van wolvenpopulaties in Finland; en communicatie en educatie richting de maatschappij.

Een één-op-één vergelijking tussen Finland en Nederland is lastig gezien de verschillen tussen beide landen in bevolkingsdichtheid (respectievelijk 18 inwoners per km² ten opzichte van 521 inwoners per km², gemeten in 2021); percentage bosbouw van het totale landoppervlak en dus potentieel leefgebied voor de wolf (respectievelijk 73,7% ten opzichte van 11%, gemeten in 2021); en de grootte van het leefgebied per wolvenroedel (respectievelijk 500 – 1000 km² ten opzichte van 150 km²). Op basis van deze cijfers heeft men in Finland management en beheer strategieën opgesteld, monitoring en DNA-sampling van wolvenpopulaties opgezet, en communicatie richting inwoners bepaald. Finland heeft, net als Zweden, een 'minimum viable population'. Deze is vastgesteld op 25 roedels. Finland is net als Nederland voor het verlagen van de beschermde status van de wolf onder de Bern Conventie.

Een direct resultaat van dit werkbezoek is de samenwerking op DNA-analyse. Na de vermoedelijke wolfhond incidenten op 18 en 31 augustus in respectievelijk Nunspeet en Harderwijk, zijn DNA-monsters naar het lab in Helsinki gestuurd voor verder onderzoek. □

Europese lidstaten steunen voorstel verlagen beschermde status wolf

Op donderdag 26 september jl. steunde het merendeel van de Europese Raad van Ministers (EU-27) het voorstel om de beschermingsstatus van de wolf te verlagen. Dit is een belangrijke stap voor de wijziging van de huidige beschermingsstatus zoals vastgelegd in het Verdrag van Bern.

Op de conventie van Bern in 1979 is het 'Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun

natuurlijk leefmilieu in Europa' getekend door meer dan 50 landen. Voor een wijziging van de beschermde status van de wolf moet er overeenstemming zijn tussen al deze landen. De conventie komt hiervoor begin december weer bij elkaar.

Het vervolg

Als de conventie van Bern ingestemd heeft met de wijziging van het verdrag, dan moet vervolgens de soort in de Habitatrichtlijn aangepast worden. De wolf is namelijk strikt beschermd in bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn. Deze richtlijn kan aangepast worden als alle EU-landen unaniem akkoord gaan.

Als de Bern-conventie én de Habitatrichtlijn worden aangepast, dan is de verwachting dat de Europese Commissie met een voorstel komt ter aanpassing van de Europese natuurwetgeving in lijn met deze verlaging. Dit proces kan in elk geval een jaar duren voordat het in werking treedt. Daaropvolgend kan de wolf in nationale wetgeving van strikt beschermde soort (annex IV) naar beschermde soort (annex V) aangepast worden. Met de verlaging van de beschermde status van de wolf wordt ingrijpen in gevaarlijke situaties voor mens en dier eenvoudiger.

Ambitie 7 | Milieu en energie

Thema Gezonde en veilige leefomgeving

Voortgangsmeting Schone Lucht Akkoord

Schone Lucht Akkoord

Op 13 januari 2020 heeft provincie Gelderland het Schone Lucht Akkoord (SLA) getekend. Het doel van het SLA is om gezamenlijk de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren en zo gezondheidswinst te realiseren. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) onderzoekt om het jaar hoe de luchtkwaliteit in Nederland verbetert en of de afspraken van het SLA gehaald kunnen worden. Eerder hebben wij u met de mededelingenbrief geïnformeerd over de eerste voortgangsmeting van het RIVM. In deze mededelingenbrief informeren wij u opnieuw over de voortgang van het SLA en over de bijdrage van provincie Gelderland aan het SLA.

Tweede voortgangsrapportage Schone Lucht Akkoord

Op 27 juni 2024 is de tweede voortgangsmeting van het Schone Lucht Akkoord aan de Tweede Kamer gestuurd. Daaruit blijkt dat de gezamenlijke inspanningen ertoe leiden dat we goed op koers zijn. Het streefdoel van het Schone Lucht Akkoord van 50% gezondheidswinst in 2030 (in vergelijking met 2016) is in zicht. Een belangrijke voorwaarde om de doelen te halen is dat de deelnemende overheden alle afspraken uit het akkoord volledig uitvoeren. Dat geldt ook voor het geagendeerde klimaat- en stikstofbeleid. De voornemens uit het hoofdlijnenakkoord zijn nog niet meegenomen in de berekeningen. Mensen leven door alle inspanningen op het gebied van luchtkwaliteit in 2030 gemiddeld gezonder en langer ten opzichte van 2016.

Schone Lucht Akkoord in Gelderland

Als provincie zetten we in op de uitvoering van maatregelen uit het SLA. Daarnaast zoeken we kansen in aangrenzende terreinen zoals verkeer en vervoer en vergunningverlening, waar we de luchtkwaliteit ook kunnen waarborgen. Met voorbeelden zoals: clean energy hub's, ervaring met de inzet van zero emissie mobiele werktuigen, het project 'Gezonder vergunnen in samenspraak met bedrijven en omgeving', walstroom (als alternatief voor dieselgeneratoren voor schepen aan de wal) en een project om gemeenten te helpen met ondertekenen en uitvoeren van het SLA.

Windenergie en mitigatie n.a.v. motie 24M73

Deze mededeling is geschreven ter afdoening van Motie 24M73, 'Meer energie voor én door innovatieve maatregelen ter voorkoming van faunaslachtoffers door windturbines' van de Partij voor de Dieren d.d. 2 juli 2024. We werken momenteel aan de volgende innovatieve maatregelen.

Pilot cameradetectie wespendif

Om in de toekomst meer ruimte te kunnen bieden aan windenergie in de zone van 1-8 km rond de Veluwe onderzoeken we de inzet van cameradetectiesystemen. De verwachting is dat met behulp van dit systeem de duur van de benodigde stilstand significant kan worden verlaagd. Hiermee worden faunaslachtoffers voorkomen. Het eerste jaar (broedseizoen) van het tweejarige onderzoek is in augustus afgerond. De resultaten hiervan worden in Q4 van 2024 verwacht.

Zenderonderzoek

Dat windturbines voor de wespendif niet zondermeer mogen draaien op en nabij de Veluwe, is bepaald op basis van aanvaringsrisico's die voorspeld worden met rekenmodellen. Die rekenmodellen gaan uit van het

worst-case scenario voor de ontwijkingskansen. Door zenderonderzoek wordt meer informatie verkregen waardoor het aanvaringsrisico beter bepaald kan worden. Daarnaast krijgen we uit het onderzoek ook meer informatie over welke gebieden in meer of mindere mate worden gebruikt door wespeneieren. Het tweede jaar van het driejarige onderzoek is in augustus afgerond. De resultaten hiervan worden in Q4 van 2024 verwacht.

Zwarte wiek

Van 2021 t/m 2025 vindt in de Eemshaven in Groningen onderzoek plaats naar de effectiviteit van het zwart verven van één van de wieken van een windturbine als mitigerende maatregel om het aantal aanvaringslachtoffers onder vogels te verlagen. Provincie Gelderland is partner in dit project.

Slimme uitwisseling van energie op bedrijventerreinen

In de tijd dat netcongestie in beeld kwam, stuurde het rijk vooral op grootschalige uitbreiding van de energie-infrastructuur. En met name op de vijf economische industriële clusters. Dat kwam onder meer tot uitdrukking in het landelijke Meerjarenprogramma energie-infrastructuur MIEK[1]. In oost Nederland (Gelderland, Overijssel, OostNL) zagen we voordelen om daarnaast ook lokale infrastructuur efficiënter te benutten. Dat leidde tot onze programmatische aanpak Smart Energy Hubs (SEH). Centraal staat ‘*local for local*’ en ‘leren door te realiseren’. Doelen waren [1] beperking van kosten van materialen van infrastructuur, [2] minder afhankelijkheid van beperkte transportcapaciteit van stroom over het hoofdnet, [3] introductie van waterstof in het energiesysteem als onderdeel van de oplossing[2], [4] meer ruimte op het net voor duurzame energie in het gebied, [5] voedingsbodem voor innovatieve oplossingen, [6] onafhankelijkheid van centraal gestuurde energie en [7] het minder ‘op slot’ zetten van de samenleving.

We kozen in oost Nederland om 10 koploperlocaties verder te brengen[3]. Initiatieven rondom zon, wind, biogas, waterstof en dergelijke zijn onderdeel van de lokale aanpak als dat energetisch zinvol is. Per locatie brengen regisseurs het energienet in kaart en zorgen voor lokale samenwerking tot een energiecoöperatie of andere entiteit. Die entiteit kan ontvanger zijn van middelen en draagt zorg voor het balanceren van lokale energiestromen en beheer van faciliteiten die daarvoor nodig zijn, zoals een energiemanagementsysteem (EMS) en batterijen. De locaties zijn bespreekpunt voor afstemming met netbeheerders en voor lobby bij het rijk. Diverse onderzoeken bevestigen de voordelen van de aanpak in termen van CO2 en euro's. De provincies droegen de ontwikkelkosten. Per locatie werd dit aangevuld met middelen van ondernemers en de gemeente. Eind 2023 is besloten om het zwaartepunt van de werkzaamheden via OostNL te laten organiseren. Dat leidde tot een 2 jarige opdracht (2024-2025) vanuit Gelderland en Overijssel samen. De provincies sturen zo iets meer op afstand.

De eerste resultaten van de oost Nederlandse aanpak omvatten onder andere [1] contracten en blauwdrukken zoals een samenwerkingsovereenkomst, [2] aandacht voor deze aanpak bij het rijk en daarmee het beschikbaar komen van extra middelen om het aantal hubs op te schalen (2024-2030), [3] interactie met Connectr, [4] inbedding van het beoogde Kenniscentrum netcongestie, [5] specifieke inzet van financieringsinstrumenten vanuit IEG zoals voor de aanschaf van batterijen of aanleg van gasleidingen voor waterstof of biogas, [6] interactie met SPUK middelen via het programma Bedrijventerreinen van de toekomst, [7] een aantal Gelderse innovaties op een SEH locatie en [8] de twee pilots netcongestie waarmee de netbeheerders nieuwe contractvormen ontwikkelen. De aanpak is nu onderdeel van de Landelijke aanpak netcongestie (LAN) en het Gelderse programma GEIS, spoor flexibele oplossingen. Met dien verstande dat deze programma's zich primair richten op netcongestie en daarmee het elektriciteitsnet. De filosofie van de SEH aanpak oost Nederland ziet juist de meerwaarde in het verbinden van diverse energiedragers. Er is ook aandacht voor bijvoorbeeld warmte, omzetten van de ene energiedrager in de andere (zoals van stroom naar waterstof) en het gebruiken van (lokaal geproduceerd) biogas of waterstof. Bij de opschaling (resultaat[2]) kijken we niet alleen naar meer bedrijventerreinen, maar naar uitwerking van het concept waar grotere

industrieën (cluster 6) centraal staan. Ook herijken we de rol van OostNL in brede zin.

Algemene dekkingsmiddelen

Herijking provinciefonds

Op vrijdag 20 september is het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) verschenen. De ROB is een onafhankelijk adviesorgaan van de regering en parlement en adviseert onder meer over de inrichting en het functioneren van het openbaar bestuur.

In dit advies staat dat het voorliggende verdeelvoorstel van het provinciefonds (het Cebeon rapport) een vertrekpunt vormt voor een nieuwe verdeling. Die verdeling is een ingewikkeld vraagstuk; niet alleen omdat de omvang en de aard van de opgaven per provincie verschillen, ook de wijze waarop de provincies daar invulling aan kunnen geven. Het is daarom in de ogen van de ROB niet mogelijk de toekomstige verdeling alleen te baseren op bestaande uitgavenpatronen. Het verdeelvraagstuk van het provinciefonds vraagt om een langetermijnvisie op de taken van provincies, en dus om keuzes van de fondsbeheerders (de ministers van BZK en Financiën). De ROB acht het voor de fondsbeheerders onontkoombaar om meer normatieve keuzes te maken, en daarbij rekening te houden met de sociaal-economische, geografische, culturele en historische verschillen tussen provincies. Een toekomstbestendige verdeling vraagt nadrukkelijk om een politiek-bestuurlijke weging. En dit betekent dat het advies niet leidt tot een berekening die verwerkt kan worden in de Begroting 2025 van de provincie Gelderland. De berekening volgt nadat de fondsbeheerders keuzes hebben gemaakt en die opgenomen hebben in een komende circulaire.

Hoe het vervolg eruit gaat zien is op dit moment nog onbekend. Begin oktober zal dit rapport besproken worden in de Bestuurlijke Adviescommissie Financiën en Openbaar Bestuur (BAC FOB) en het IPO-bestuur. Over de voortgang en aanvraag van dit advies bent u op 7 maart in 2024 geïnformeerd met Statenbrief PS2024-210.

Voor het rapport zelf, zie: Nieuw verdeelmodel provinciefonds, Bouwstenen bij het voorliggende verdeelvoorstel.